

Recenze příspěvku: Sociálne prostredie ako jeden z kriminogénnych faktorov drogovej kriminality

Recenzent: plk. JUDr. PhDr. Jana Firstová, Ph.D.

Príspevek se zabýva jedním z velice aktuálních témat současné doby a to problematikou etiologie experimentálního užívání návykových látek a s tím spojenými riziky v podobě drogové kriminality. Autor příspěvku prioritně zaměřuje svoji pozornost na vliv sociálního prostředí u experimentování s psychoaktivními látkami ze strany současné mládeže.

V příspěvku je poukazováno na multifaktorialitu vzniku tohoto sociálně patologického jevu, popisovány jsou jednotlivé faktory jako charakteristika samotné drogy, osobnost jedince experimentujícího s drogou s poukazem na specifika psychosociálního vývoje především v období adolescence, kvalita sociálního prostředí - primárně rodinného a další podněty v jejich vzájemné interakci a podmíněnosti. Zdůrazňována je též individualita každého jednotlivce s rozdílnými predispozicemi k riziku vzniku závislostí. Příspěvek na několika místech poukazuje na důležitost vnímání specifík psychosociálního vývoje osobnosti především v období dospívání, které se stalo též východiskem pro realizaci výzkumné sondy zaměřené na experimentální užívání psychoaktivních látek mladistvými – studenty jedné střední školy.

Dílčím cílem v příspěvku prezentované sondy bylo, zjistit vliv rodinného prostředí a vrstevnické skupiny na experimentální užívání psychoaktivních látek. V této souvislosti jsou v příspěvku nastíněny negativní a pozitivní korelace v rámci rodinných a vrstevnických struktur, které mohou mít významný vliv v rámci rozvoje závislostí u dětí. Autoři prezentované sondy si stanovili výzkumný předpoklad „Študenti častejšie experimentujú s látkami pod vplyvom skupiny ako kvôli problémom v rodine.“, tento se následně pokusili ověřit pomocí realizovaného dotazníkového šetření. Vyhodnoceno bylo pouze 17 dotazníků, kdy můžeme hovořit o omezeném vzorku sloužícím např. pro ověření zvolené metodologie ze strany autorů, nikoli pro prezentaci získaných poznatků v rovině zobecnění. Na tyto limity však sám autor příspěvku poukazuje.

Úvodní otázky dotazníku zahrnovaly základní anamnestické údaje respondentů, které by bylo možné, troufám si tvrdit dokonce vhodné (pro širší výzkumné šetření) rozšířit o další anamnestická data. Další otázky dotazníku již směřovaly k samotnému užívání (experimentování) návykových látek ze strany respondentů a vlivu vybraných rizikových faktorů (rodina, vrstevníci). Výzkumná sonda potvrzuje vysokou prevalenci užívání (experimentování) návykových látek mezi současnou mládeží. Potvrzuje se trend experimentování s marihuanou, případně kombinace s jinými látkami (alkoholem) u mladistvých. Zajímavé by bylo jistě zjištění ohledně užívání samotného alkoholu. Troufám si odhadovat, na základě výsledků jiných prezentovaných výzkumů, že zde by byla prevalence ještě vyšší.

Zajímavá je též myšlenka autorů studie z pohledu vlivu vrstevnických skupin na experimentování s psychoaktivní látkou. Složitější se však jeví usuzování na vliv právě

tohoto faktoru bez ohledu na působení dalších současně působících činitelů. Dle prezentované studie se ukazuje, že respondenti pohybující se mezi vrstevníky, kteří již mají zkušenosti s užitím psychoaktivní látky k experimentování přistupují častěji, než respondenti pohybující se mezi vrstevníky bez této zkušenosti. Pro ověření tohoto předpokladu by bylo vhodné pro další výzkum rozšířit penzum otázek dotýkajících se této problematiky o další významné aspekty, jako je např. intenzita kontaktů, identifikace s vrstevnickou skupinou apod. Totéž platí o zkoumání vlivu rodinného prostředí a vnímání jeho kvality ze strany respondentů. Ani na tomto místě nebyly zaznamenány signifikantní rozdíly, které by umožňovaly výzkumný předpoklad potvrdit.

Příspěvek prezentuje výsledky základní sondy do prezentované problematiky, která si zaslouží jistě důkladnou pozornost a další kvalitativní rozpracování do podoby rozsáhlejšího výzkumného šetření, které by mohlo dílčím způsobem na některé složité etiologické otázky zodpovědět.

plk. PhDr. JUDr. Jana Firstová, Ph.D.